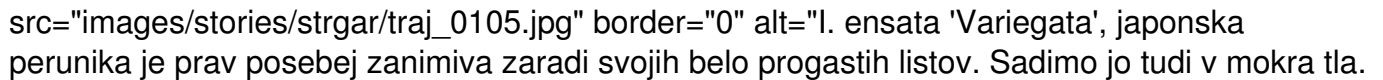

Iris, perunika </h4> <p>Perunike so rod raznolikih in nadvse priljubljenih trajnic, ki rastejo na najrazličnejših rastiščih med skalnimi razpokami, na vrtni gredi, nekatere pa tudi na robu ribnikov in v močvirjih. Odlikujejo se po lepih, zanimivo oblikovanih cvetovih, nekatere vrste pa tudi po lepih suhih listih.</p> <p>Vsem perunikam je skupen posebno oblikovan cvet. Iz cveta se razvijejo valjaste plodne glavice, ki so sprva zelene, nato rjave. Rod je velikokrat razdeljen na različne skupine glede na njihove podzemne dele. Ti so lahko korenike, žebulice ali korenine. O perunikah je napisanih veliko knjig, kajti domala ves rod je pomemben za vrtnarstvo. Omenili jih bomo le nekaj.</p> <p>Bradate perunike imajo podzemne korenike. Značilen je njihov cvet z barvnimi dlakami, ki so namešene po sredini enega izmed treh zunanjih listov cvetnega odevala in sestavljajo bradico. Cvetovi so najrazličnejših barv. V to skupino uvrstimo veliko večino vseh perunik, med njimi mnoge gojene vrtnarske sorte. Najbolje uspevajo na sončnih legah, v bogatih, odcednih tleh. Cvetijo od sredine pomladi do poletja. Velja pravilo, da ni sorte cvetijo prej kot višje. Lepe so predvsem med cvetenjem, pred in po cvetenju pa nekoliko manj, saj listi postanejo rjavi. Priporočljivo je, da jih na vsake dve do tri leta razsadimo.</p> <p>Nebradate perunike imajo tudi podzemne korenike, razlika je predvsem v cvetu pri teh namreč ni značilne etinaste bradice v zunanjem cvetnem odevalu. V tej skupini so zanimive japonske vodne perunike iz vrst *I. ensata* in *I. laevigata* ter sibirski perunika, *I. sibirica*. Slednja se odlikuje po ozkih modrikasto zelenih listih, ki sestavljajo lep op, ki nekoliko spominja na ope trav. Listi so lepi večji del leta, jeseni se rumeno obarvajo, kar daje poseben čar vrtni gredi jeseni. Cvetovi so lahko beli, krem, modri, vijolični, redkeje rožnati in purpurni. Cveti maja in junija, odvisno od sorte. Po cvetenju se razvijejo lepi zeleni plodovi, ki pozneje skupaj s cvetnimi stebli postanejo rjavi. Nekateri vrtnarji so mnenja, da je za bogato cvetenje naslednjo sezono, le-te treba odstraniti. Vendar to ni potrebno. Celokoda je, saj so plodovi lepi do pozne jeseni. Sibirski perunika je trpežna trajnica, ki raste na soncu ali polsenci, v vlažnih, kakor tudi suhih tleh in ne zahteva posebne oskrbe.</p> <p>Perunike so poznali že v starem Egiptu. Imela je veliko simbolnih pomenov. V srednjem veku in renesansi so v evropskih deželah to bili kraljevskost, plemiška odličnost, vitekost, hrabrost in moč.</p> <p>Perunike so lepe okrasne rastline za cvetlične grede, skalnjake, obronke, obrežja ribnikov in drugih voda, močvirnate vrtove in senčne dele vrta.</p> Primula, jeglič (Primulaceae) <p>Tudi jeglič so zelo raznolike rastline, ki jih gojimo zaradi živobarvnih cvetov. V vrtovih so prisotni že kot pet stoletij.</p> <p>Primule so večinoma trajnice, nekaj je tudi enoletnic in dvoletnic. Nekatero vrsto gojimo tudi kot lončnice in za rezano cvetje. Ime izvira iz latinske besede *primus*, prvi in se nanaša na zgodnje pomladansko cvetenje nekaterih vrst.</p> <p>Jeglič najlažje uspevajo v vlažnih, odcednih tleh, polnih organskih snovi. Sadimo jih lahko v polseno in v hladnejše lege na soncu. Pazimo le, da se tla preveč ne izsušijo. Nekateri rastejo tudi na mokrih rastiščih in tudi v kislih tleh, zato jih velikokrat sadimo na grede z rododendroni. Jeglič imajo liste v pritličnih rozetah. Cvetovi so cevasti, zvonasti ali trobentasti in na vrhu široko razprti. Zrastejo od 20-50 cm višine.</p> <p>Celoten rod je razdeljen na mnogo podsekcij. Opisali bomo le nekaj vrst trajnic, ki rastejo po vrtovih. *P. capitata*, ima majhne, po robovih nazobčane liste. Listi, stebela in cvet so pokriti z belim poprhom. Cvetno steblo zraste do 30 cm in na koncu nosi ploščato vijolično socvetje. Cveti poleti. *P. denticulata*, obloglavi jeglič zacveti že zgodaj pomladi. Na koncu cvetnih stebel se marca začne odpirati kroglasta glavčasta socvetja z drobnimi cvetovi različnih barv. Ta vrsta je posebej cenjena, saj v tem času cveti le malo trajnic. *P. florindae*, himalajski jeglič je eden izmed višje rastočih, saj lahko zraste tudi do 80 cm. Odlikuje se po

glavi?astih socvetjih iz vise?ih, zvonastih rumenih cvetov. Cveti poleti. Cvetna stebila z odcvetelimi cvetovi sproti odstranjujemo. Velikokrat ga sadimo ob ribnike in v bolj mokra tla. P. japonica, japonski jegli? ima temno rde?e cevaste cvetove, ki se na za?etku poletja razcvetajo v vretencih vzdol? cvetnega stebila. Zraste do 60 cm. ♦ P. x pubescens, vrtni avrikelj je nastal s kri?anjem P. auricula in P. hirsuta. Je vednozeleno trajnica, ki zraste do 30 cm. Ima lepe modro zelene jaj?aste liste. Cveti pomladi v najrazli?nej?ih barvah. P. vialii, vialov jegli? nosi na koncu 30 cm dolgega cvetnega stebila poleti zanimivo socvetje v obliki dolgega sto?ca. Cvetovi so dvobarvni ♦ modrikasto ♦ krlatni in rde?i, kar jih naredi ♦e posebno zanimive.</p> <p>Jegli?i rastejo na najrazli?nej?ih rasti?ih v vrtu: na cvetli?nih gredah in obrobkih, na kamnitih suhih zidovih in skalnjakih, na obre?jih ribnikov in drugih voda, v senci dreves in grmovnic. ♦al v na?ih vrtovih ♦e nimajo pravega mesta, saj jegli?e ponavadi povezujemo s lon?nimi primulami, ki so zna?ilne za zgodnjo pomlad.</p> <h4>Veronica, jeti?nik</h4> <p>Jeti?niki so trajnice za cvetli?ne grede, ki jih gojimo zaradi lepih pokon?nih socvetij, ki so pri vi?je rasto?ih vrstah odli?ni tudi za rezano cvetje.</p> <p>Jeti?niki najlep?e uspevajo na soncu, v dobro odcedni zemlji. Poznamo nizko rasto?e, plaze?e vrste, ki so odli?ni pokrivalci tal. Te zrastejo le nekaj cm nad tlemi. Ve?inoma gojimo srednje do visoko rasto?e vrste, predvsem zaradi ozkih grozdastih pokon?nih socvetij, ki so lahko razli?nih barv. Najzna?ilnej?a so modra. Zanimivi so tudi listi, ki so ponavadi temno zeleni. Stebla pri vi?je rasto?ih na dnu velikokrat olesenijo in ogolijo. To prepre?ujemo ♦ s tem, da rastlino na koncu pomladi nekoliko postri?emo ter razred?imo. Tako bodo rastline bolj ko?ate rasti, nekoliko ni?je, cvetele pa bodo enako bogato. Ravno tako je priporo?ljivo, da odcvetele cvetove sproti odstranjujemo, saj bomo s tem podalj?ali ?as cvetenja. So dolgo ?ive?e trajnice, ki bodo ve? let lepo uspevale na istem mestu.</p> <p>V. austriaca zraste do 20 cm v vi?ino in do 30 cm v ?irino. Cvetovi so modri. Nanizani so na koncu stebel, ki se lepo dvignejo iz blazine, ki jo tvorijo ♦ listi. Posebno lepa je sorta 'Austriaca', ki se odlikuje po rumenih listih. Sadimo jo v ospredje na cvetli?nih gredah. V. gentianoides, svi?asti jeti?nik je blazinasta trajnica s klasastimi socvetji svetlo modrih cvetov na za?etku poletja. Listi so ble?e?e temno zeleni. V. longifolia, dolgolistni jeti?nik ima pokon?na visoka stebila na koncu katerih se poleti v dolgih grozdastih socvetjih razvijajo modri cvetovi. Sadimo ga na sredino cvetli?nih gred, recimo v dru?bo rmanov, ki bodo s svojimi plo?atimi socvetji lep kontrast pokon?nim cvetovom jeti?nika. Poznamo sorte, ki cvetijo belo in ro?nato. Zraste do 70 cm v vi?ino in do 40 cm v ?irino. Odli?en je za rezano cvetje. V. spicata, klasasti jeti?nik zraste do 30 cm v vi?ino in do 30 cm v ?irino. Sadimo ga na polno sonce na cvetli?no gredo. Sorte cvetijo v razli?nih barvah ♦ modri, rde?i, beli in ro?nati. Podvrsta V. spicata ssp. incana se odlikuje po vednozelenih srebrnih listih, ki tvorijo blazino nad katero se poleti dvignejo stebila z modrimi cvetovi. Lep tudi za skalnjake in za bolj suha rasti?a. Trajnica, ki po izgledu socvetij mo?no spominja na jeti?nik, je Veronicastrum virginicum. Cvetovi so podobni, le po rasti se nekoliko razlikuje od jeti?nika. V?asih so ga uvr?ali v isti rod. Zraste tudi do 140 cm. Cvetovi so lepi v sve?ih poletnih cvetli?nih aran?majih. Listi se jeseni lepo rumeno obarvajo. Podobno, kot klasati jeti?nik, ga sadimo na vrtno gredo.</p> <p>Na cvetli?nih gredah so jeti?niki posebno lepi v dru?bi rmana, ameri?kega slamnika, lepih o?k, hermelik, plahtice, krvomo?nic in svetlina.</p> <p> </p>

src="images/stories/strgar/traj_0105.jpg" border="0" alt="I. ensata 'Variegata', japonska perunika je prav posebej zanimiva zaradi svojih belo progastih listov. Sadimo jo tudi v mokra tla." title="I. ensata 'Variegata', japonska perunika" width="237" height="329" style="border: 0pt none;"/>

Na fotografijah (od leve proti desni) - kliknite fotografije za pove?an prikaz in s komentarjem k sliki:

- Perunika na polsen?ni gredi v družbi praproti. Suli?asti listi perunike in modri cvetovi lepo dopolnjujejo nacepljene liste praproti.
- I. ensata* 'Variegata', japonska perunika je prav posebej zanimiva zaradi svojih belo progastih listov. Sadimo jo tudi v mokra tla.
- Japonski jegli? s svojimi živimi cvetovi dopolnjuje liste host.
- Jegli?i najlepše uspevajo v vlažnih, odcednih tleh, polnih organskih snovi. Sadimo jih lahko v polseno in v hladnejše lege na soncu.
- Veronicastrum virginicum* po izgledu socvetij mo?no spominja na jeti?nik, le po rasti se nekoliko razlikuje od jeti?nika. Cvetovi so lepi v svežih poletnih cvetli?nih aranžmajih.
- Med jeti?niki poznamo tudi nizko rasto?e, plaze?e vrste, ki so odli?ni pokrivalci tal. Te zrastejo le nekaj cm nad tlemi.

Besedilo in fotografije: Bernarda Strgar, univ. dipl. biol.
 Bogato ponudbo vrtnarije Trajnice Strgar d.o.o. Ljubljana ?rnu?e si oglejte na <http://www.trajnice-strgar.si/>.